

Raadsinformatiebrief

Zaaknummer: 192561	Openbaar
--------------------	----------

Verzonden aan de raad op:	22 FEB 2023
---------------------------	-------------

Onderwerp:	Intergemeentelijk beleidsteam sociaal domein Noordwest-Fryslân
------------	--

Kennismemen van:

Het uittreden van de gemeente Harlingen uit het Intergemeentelijk Beleidsteam Sociaal Domein Noordwest Fryslân.

Beste raadsleden,

1. Inleiding

Sinds 1999 is de gemeenschappelijke regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân (de Dienst) actief, waarin de gemeenten Terschelling, Vlieland, Harlingen en (de voorgangers van de gemeente) Waadhoeke participeren. De Dienst was verantwoordelijk voor beleidsontwikkeling, inkoop, backoffice taken en uitvoering binnen het sociaal domein. Per 1 januari 2015 is de Dienst tevens verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet (die alle op 1 januari 2015 in werking zijn getreden), waartoe ook beleidsontwikkeling wordt gerekend.

In 2019 hebben de deelnemende gemeenteraden besloten een aantal belangrijke beleids-taken binnen het sociaal domein als gemeenten weer zelf uit te voeren. Doel daarvan was de sturing op het sociaal domein dichterbij de gemeenteraden te brengen. De samenhang van het sociaal domein met de lokale inrichting van onderwijs, wonen, veiligheid, welzijn en sport is groot. Door tussenkomst van de Dienst konden de gemeenten naar hun mening te weinig invloed uitoefenen op beleidsniveau en daarmee onvoldoende sturing geven. Daarnaast bestond de wens om de kwaliteit en integraliteit van de uitvoering te behouden en zo mogelijk te verbeteren en anderzijds de samenwerking van de gemeenten op beleidsniveau te borgen.

1.2 De omvorming van de Dienst; van GR naar bedrijfsvoeringsorganisatie

Naar aanleiding hiervan is per 1 januari 2021 de Dienst van een gemeenschappelijke regeling overgegaan naar een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Daarbij is de BVO belast met de uitvoering en zijn de beleidstaken (inclusief uitvoeringsbeleid) ten aanzien van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet ondergebracht bij een (nieuw ingesteld) intergemeentelijke beleidsteam (IBT). De beleidsadviseurs van de Dienst zijn overgegaan naar het IBT en in dienst bij de gemeenten Waadhoeke en Harlingen. Beide gemeenten hebben formatie voor het IBT geleverd. De eilandergemeenten nemen uren af van het IBT.

2. Evaluatie IBT

Bij de start van het IBT is destijds afgesproken dat er een evaluatie zou plaatsvinden. In oktober van dit jaar is in opdracht van de vier gemeentesecretarissen een evaluatie¹ uitgevoerd ten behoeve van het IBT. Uit deze evaluatie komt – globaal samengevat – het onderstaande naar voren. Voor de volledige tekst wordt verwezen naar het evaluatierapport zelf, dat als bijlage 1 bij deze notitie is gevoegd.

- *Gebrek aan overtuiging en geloof in de samenwerking (het 'waarom')*
Argumenten dat Waadhoeke en Harlingen onvoldoende massa hebben om zelfstandig lokaal beleid te maken wordt betwijfeld.
- *Onduidelijkheid over de opdracht van het IBT*
Doelstelling, werkwijze en rollen beperkt uitgewerkt, waardoor de werkwijze van het team vanaf het begin ter discussie staan en het team zelf zoekende is. Dit heeft geleid tot verschillende verwachtingen van alle stakeholders.
- *De verhouding regionaal of lokaal staat op spanning*
Uitgangspunt van IBT was 'waar mogelijk regionaal beleid en waar wenselijk lokaal beleid'. Er worden meer lokale keuzes gemaakt sinds het IBT er is, maar alsnog ervaren sommige gemeenten te weinig ruimte voor lokale uitwerking. Het ontbreken van lokale aanspreekpunten versterkt dit gevoel.
- *Eigenaarschap en hitteschild op hoog-ambtelijk niveau ontbreekt*
Het directeurenoverleg is uit het oog verloren, waardoor het gezamenlijk eigenaarschap en de hitteschildfunctie van dit overleg ontbreekt. Dit doet zich ook voor binnen de (bijzondere) managementconstructie tussen de teamleider IBT en de managers Sociaal Domein van Waadhoeke en Harlingen. Hierdoor staat het prioriteren van lokaal en regionaal te vaak op spanning.
- *Weinig intergemeentelijke sturing op bestuurlijk niveau*
Het portefeuillehoudersoverleg om bestuurlijk af te stemmen en samen te werken wordt – anders dan bedoeld en gewenst – vooral gebruikt om onvrede te uiten over inspelen op lokale wensen. Juist hier zou de afweging moeten worden gemaakt van wat regionaal kan en lokaal wenselijk is.
- *Randvoorwaarden zijn vanwege onduidelijke opdracht niet goed ingevuld*
- *Focus naar binnen doet buiten tekort*
Veel aandacht en tijd gaat naar het intern organiseren van het team, omdat de taakverdeling en afstemming tussen beleid en overige (keten)partijen niet helder zijn. Daardoor haalt zij via de beleidscyclus minder op van 'buiten' om gezamenlijk tot beleid te komen. Onduidelijk is ook hoe de aansturing van de Dienst precies wordt vormgegeven, waardoor niet altijd goed en tijdig kan worden gereageerd op (lokale) behoeften. De Dienst staat meer op afstand dan vroeger.
- *Er worden wel resultaten geboekt*
Er worden meer lokale beleidskeuzes gemaakt dan voorheen en in het algemeen bestaat tevredenheid over de beleidsstukken die het IBT opstelt. De raden worden in toenemende mate betrokken. Niet duidelijk is of zij dit ook als zodanig ervaren.
- *Het voorgaande leidt tot onvrede (in verschillende gradaties)*
Geconcludeerd wordt dat niemand tevreden is over de huidige situatie. Deze ontevredenheid kent verschillende gradaties. De gemeenten Waadhoeke,

¹ Evaluatie intergemeentelijk beleidsteam, Gemeenten Waadhoeke, Harlingen, Terschelling en Vlieland, TwijnstraGudde, 25 oktober 2022

Terschelling en Vlieland staan er anders in dan Harlingen en de Dienst. Zij menen dat iedere verandering rimpeling kent en met enkele gerichte aanpassingen verbetering kan worden aangebracht. De Dienst ervaart afstand tot de gemeenten door tussenkomst van het IBT en meer eisen die aan zijn dienstverlening worden gesteld. Harlingen is duidelijk niet tevreden en ervaart verlies ten opzichte van de oude situatie.

3. De ervaringen van Harlingen met het IBT

Er bestaat een hoge mate van ontevredenheid over het functioneren van het construct IBT ten aanzien beleidstaken voortvloeiende uit de Wmo en de Jeugdwet, daar waar het gaat om het maken van *lokale* beleidskeuzes. Hoewel het IBT wordt bemenst door onder meer beleidsmedewerkers die in dienst van Harlingen zijn en die naast de intergemeentelijke, bovenlokale belangen ook het lokale Harlinger belang moeten behartigen, wordt dit door het bestuur van Harlingen niet als zodanig ervaren. Dit veroorzaakt een gemis aan invloed en sturing door het Harlinger bestuur.

Overigens doet dit zich in hoofdzaak voor bij beleidsontwikkeling in het kader van de Wmo en de Jeugdwet. Voor wat betreft de taken van het IBT op het gebied van participatie wordt dit niet op eenzelfde manier ervaren en bestaat een zekere mate van tevredenheid. Dat laat zich onder meer verklaren door de omstandigheid dat, anders dan voor de Wmo en Jeugdwet, nog wél beleids capaciteit voor participatie binnen de gemeentelijke organisatie aanwezig is. Door de aanwezigheid van een lokale medewerker Participatie zal het één-op-één contact tussen bestuurder(s) en beleidsambtenaar gemakkelijker en frequenter tot stand komen. Voor de Wmo en de Jeugdwet zijn geen beleidsambtenaren 'achtergebleven' na de vorming van het IBT.

De mogelijkheid van beleidskeuzes op lokaal niveau verschilt daarnaast per beleidsdomein. De mogelijkheden om op lokaal niveau het beleid te beïnvloeden is bij Participatie groter dan bij de Wmo en Jeugdzorg.

Samengevat is het standpunt van het bestuur van Harlingen dat het oorspronkelijke doel, te weten meer integrale gemeentelijke sturing op het sociaal domein, niet behaald is met de constructie van het intergemeentelijk beleidsteam.

4. De keuze van Harlingen

De hiervoor beschreven ervaringen leiden ertoe dat het college van B&W van Harlingen geen toekomstperspectief meer ziet voor deelname aan het IBT. Anders dan andere gemeenten, is zij van mening dat de ontstane situatie niet binnen afzienbare termijn kan worden verbeterd door het doorvoeren van gerichte aanpassingen.

Onderkend wordt dat maatregelen voor aanpassingen er wellicht voor kunnen zorgen dat op termijn de opdracht voor het IBT wél helder wordt, het team haar eigen 'huishouding' op orde krijgt alsmede op adequate wijze door directeuren en bestuurders wordt aangestuurd. Het geloof dat daarmee ook het gemis aan lokale binding tussen Harlingen en het team (en andersom) kan worden weggenomen, is er echter niet. Dit heeft naar het standpunt van Harlingen te maken met het construct van het IBT als zodanig. Maar tegelijkertijd ook met het ontbreken van 'eigen' beleidsambtenaren en de (noodzakelijke) interactie daarvan met

(Harlinger) beleidsambtenaren op andere, aanpalende beleidsterreinen, zoals onderwijs, wonen, welzijn, sport en veiligheid, gelet op de samenhang hiervan met het sociale domein. Dit alles maakt dat Harlingen wenst uit te treden uit het IBT.

5. Hoe verder na een afscheid van het IBT?

5.1 Exit en transitie

Het college heeft de andere deelnemende gemeenten voorgesteld dat zij het initiatief zal nemen voor een exitstrategie en in dat kader een procesvoorstel zal voorbereiden voor het verloop van het uittredingsproces, de voorwaarden en het tijdpad dat met deze transitieperiode is gemoeid. Bij brief van 11 januari jl. heeft het college van Waadhoeke, na afstemming met de directie van de gemeenten Vlieland en Terschelling, laten weten dat zij zo snel mogelijk willen ontvlechten, met ingang van 1 maart a.s., en daarna het gesprek willen voeren over verdere collegiale samenwerking.

5.2 Samenwerking met andere gemeenten

Duidelijk is dat het in ieders belang is dat een goede samenwerking tussen gemeenten behouden blijft, zodat voldoende afstemming en deskundigheid geborgd blijft. Dit geldt zowel voor de kortere als voor de lange termijn.

Inmiddels zijn op ambtelijk niveau gesprekken gaande om afspraken te maken op dossierniveau ten behoeve van de voortgang van lopende zaken. Deze gesprekken naderen hun afronding. Ook worden afspraken gemaakt voor samenwerking op beleidsniveau voor de beleidsvelden Wmo, Jeugd en Participatie voor de langere termijn tussen de vier gemeenten. Op deze wijze kan het voortzetten van intergemeentelijke samenwerking, zij het in een nieuwe vorm, worden geborgd en ontstaat op bestuurlijk niveau voor Harlingen meer invloed op lokaal beleid binnen het sociaal domein.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris,

de burgemeester,

S.C. van Gent

C.M. Sjerps

Bijlagen:

1. Evaluatie intergemeentelijk beleidsteam, Gemeenten Waadhoeke, Harlingen, Terschelling en Vlieland, TwijnstraGudde, 25 oktober 2022

Charles H. ...

...